OLAI
A.
II.

Vacandum Studiis.
Bibliotheca
VALENTINI SCHLIEFF
Gedani.

Henrici Nicolai.

1. Gymnasium Logicum repetitum
2. Exercitatio de Cognitione humana universa.
3. Tr. de Esse alicubi seu Ubicatate.
4. Pro methodo Trinitatis aliisq materiis Apologia.
5. Quadrigatus expensus seu Consideratio quadrigae quaestionum de Syncretismo nonnemini Wittebergae emissae.
6. Exercitatio de Prudentia Theologica.
7. Exerc. de Obedientia tam Civili quam Spirituali.

D. O. M. A.

Gymnasii Logici repetiti

Diatribe XIII.

DE

SYLLOGISMO NECESSARIO.

Disputationis loco

Ad sententiarum collationem

in Gymnasio Gedanensi proposita

Præside

HENRICO NICOLAI,

Philos. Professore

Publico.

Respondentis partes obtinente

GEORGIO HÜBNERO,

Gurâ Silesio.

Ad diem 14. Aprilis. S. N.

In Auditorio Philosophico

Horis ab 8. matutinis.

Dantisci, Typis GeorgI RhetI,

Anno CIↃ. IↃC. XL.

Gymnasii Logici repetiti
DIATRIBE XIII.
De Syllogismo necessario & Apodictico.

I.

TEmpla Diis Veterum sacrata non modò sublimia struebat superstitiosa antiquitas, & recta: sed & ut orientem solem quàm promptissimè exciperent, nec ullo impedimento occuparentur, Ut ex Plutarcho in Numâ notat Comes l.1. myth. c.10. Organa partis tertiæ Logices non apertà solùm, & quàm fieri potest, planissima struit Logicus: sed & ut ad demonstrationem, velut nobilissimū quendam operis Tertij Logici solem Logicum, maximè respectum obtineant. Unde Philosophus non solùm potissima opera Logica ad eam, ut præcipuum Syllogismorum, direxit: sed & analyticos priores de demōstratione, ut præcipuo objecto, acturos profitetur, l.1.prior. c.1. Conf. d.10.t.4. Ejus ergò naturam explicatiùs inter noëmata partis tertiæ elucidare, non injurium fuerit.

2. Pars tertia Logicæ dividitur in formalem & materialem. De formali, quæ tractat Syllogismum in formâ & generalissimâ materiâ spectatum, hactenùs: Sequitur materialis, quæ Syllogismum in determinatâ materiâ spectare debet. Unde Syllo. materialis est Syllog. determinatæ materiæ Logicæ Logicè applicatus. Materia illa in conditionibus generalibus in universum triplex Logico considerandi modo est, necessaria, probabilis, & apparens: Atq; ita & Syllogismus Logicus materialis triplex erit. Necessarius, qui interdum Apodixis & demonstratio; probabilis vel Syll. Topicus, & fallax s. impositorius, qui Syll. Elenchticus dicitur. Antequam de Syll. necessario in specie agatur, quædā de materiali in genere præcognoscenda sunt. 1. An peculiariter de eo in Logicis agendum?

 2. An

2. An jure post Syll: formalem tradatur? 3. An sufficienter in 3. species dividatur?

3. Quà primum, *Negant de eo & specierum ejus varietate in Log. peculiariter agendum Ramei.* Ramus l. 2. Sch. Log. c. 9. & l. 9. c. 2. Dunam. l. 2. dial. c. 9. Beurhusius p. 2 pædag. p. 957. seq. & disp. 2. Vindic. p. Rami Log. t. 20. 28. Becmannus l. 4. compar. Log. d. 2. & memb. 1. d. 2. *Quos sequitur* Gassendus l. 1. co. Arist. ex. 5. n. 4. *alijq́. Quòd nullum instrumentum in se unum multiplicetur pro materiarum, cui applicatur, varietate. Et aliàs Syllog. etiam in Medicum, Theologicum, Juridicum, &c. esset dividendus: Et Syll. sit necessarius & contingens vel ex propositionibus, vel terminis. Hæc esse proximum necessitatis vel contingentiæ subjectum, non Syllogismum. Nam aliàs non inventum iri materiam necessariã, vel contingentem, nisi Syllogisticè dispositam, quod absurdum. Nec ex materiâ, quæ prius quid, dividi posse Syllogismum, qui naturâ posterior. Sic ex literarum conditione non dividi vocem, quæ illis posterior.* Aristotelici *accuratè discrimen inter materiales & formales Syllog. faciunt*, V. d. 11. t. 8. *Et inter materiales etiam discernunt: nam finium diversitates instrumentorum diversitatem introducunt. Ex fine enim, cui inserviat, instrumenti vis æstimatur. At fines hic diversissimi.* Apodixeos, *firma & immutabilis rerum scientia:* Topices, *probabilis quæsitorum comprobatio:* Elenchtices, *distincta fallacium materiarum dignotio, ostensio, & resolutio. E. & instrumenta ac media pro diversis istis finibus in Log. adornata erunt diversissima. At ea sunt Apodictica, Topica & Elenchtica. Ergò.* V. plura Cl. I. M. l. 2. dis. Ra. c. 9. q. 2. & C. 4. d. 6. q. 1. Crell. præf. l. 1. pa: pro. Cor. Mart. d. 2. c. Ram. t. 49. 50. seq. Gutkium diss. p. Log. Peripat. d. 14. p. 91. seq. *aliosq́.*

4. *Ramistarum argumentis facilè satisfit.* 1. Instrumenta *cor-*

ta corporea & materialia non multiplicantur semper ad diversitatem materiarum, sed interdum. Sic acus alia sartoris, sutoris, pellionis &c. benè notionalia, spiritualia, & formalia, diversis objectis applicanda. Sic aliæ notiones pro apprehensione, aliæ compositione, aliæ pro argumentatione suppeditantur. 2. Syll. ex conditionibus materiæ specialis generalibus in Logicis est dividendus, non specialissimis, qualis in Medicum, Theologicū &c. est. Sic res realiter vel notionaliter differre dicimus. Sed non lignaliter, humaniter, bestialiter, ex materijs suis specialissimis. 3. Syll: formaliter considerato accidentale est, esse necessarium aut contingentem: applicato jam materiæ speciali, & ut unū quid ex materiâ & formâ factus est, necesse est eum necessarium, contingentem, vel fallacem esse. Et ita specialiter Syllogismo materiali illa divisio competit. Et illa in hâc parte Logicè attenditur. Sivè aliàs sit in rebus, s. terminis, s. propositionibus, hoc hic non curatur, &c. Non satis hic est, habere aliquid necessitatem: sed sciri, eam inesse alicui. Hoc Syllogismo perficitur. 4. Non dividitur hic syll. ex materiâ generali, quæ prior eo: Sed speciali, quæ posterior eo formaliter spectato, V.d. 11. t. 7.

5. Quà secundum, *Negant recentiores quidam* ap. Conimbr. *& materialē Topicū præponendū putāt, ijsq; assētit Dusa. Hæc res suprà* d. 10. t. 5. *satis est discussa, Unde repetatur. Rectè specialiora & materialia in artibus sequuntur generaliora & formalia. At materialis pars, ut hic sumitur, valdè speciale quid est, formalis generale.*

6. Quà tertium; *Negat sufficientiam divisionis* Timpl: l. 4. Log. c. 6. q. 7. & Becmann c. l. *quòd non omnis Syll. necessarius comprehendatur sub Apodictico: Nec omnis contingens sub Dialectico. Non ergò totam materiam exhaurire illos terminos. Hæc res ex explicatione Terminorum pendet. Apodicticum latè sumendum, ut omne necessariò inferens in materiâ*

comprehendat, Vndè demonstrationes analogicæ exsurgunt. V. t. 19. *Quæ acceptio etsi ad mentem Aristotelis fortè non sit: cõmodè tamen pro materiarum necessitate ita ampliari potest. Materiæ n. ubi variæ sunt, jure appellationes terminorum extenduntur. Atq; ita materia necessaria in Logicis etiam comprehẽdat materias transcẽdentes, divinas, mysticas, inusitatas, principia agnoscendi & axiomata, Quorsum benè hos respectus extendit* Gutk. l. 2. syn. Log. c. 1. & d. 19. 20. Log. diu. *Nam inventio argumentorum adornetur pro varietate materiæ & propositionum, Nec quodvis cuivis aptetur. Jam hic materia necessaria quadruplex est, divina s. mystica, transcendens, principium cognoscendi, & demonstrativa materia. Ad hanc ergò & necessarij syllog. varietas extendenda. Nec ita res mysticæ & Theologicæ subjiciuntur Logicæ imperio: Sed tantùm Logicè tractantur.* Vel pro Apodictico *dicatur necessarium in genere, & hoc deinde in varias species dividatur.* V. t. 19. *Topicum etiam latè, ut omne probabiliter inferens complectatur. Vnde omnis materia contingens Topica vel Dialectica dicitur. Non obstat quædam necessaria hic inspergi, Vt objicit idẽ* q. 11. *Obiter enim, per accidens, aut alienè id fit, vel alio modo Canones isti accipiendi: Vel à fine potiùs ista doctrina dicitur, q. est probabilis probatio, quàm universâ materiâ.* V. d. 14. t. 5. 8. 9. *Alij insufficientiam negare possint, quòd* Aristot. 1. Top. c. 1. *quartum adjiciat, Syllo. pseudographum, qui mentitur demonstrationem. Sed hic benè sub Elenchtico comprehenditur.* V. d. 15. t. 11.

7. *Hæc de Syll.* materiali in genere. *Sequitur* in specie de Apodictico *s. necessario, primâ specie Syll. materialis Logici. Ejus tractatio* vel *præcognitionis est*, vel *cognitionis. Præcognitionis triplex. An detur? An adæquatum posteriorum Analyt. Aristot, objectum? An jure primus inter materialia tradatur?*

8. Quà

8. Quà primum: *Acerrimè demonstrationem dari negarunt ex Vetustioribus illi, qui scientiã dari negarunt, ut Socrates Democritus, Anaxagoras*, Protagoras, Nausiphanes, Parmenides, Zenon, Megarici, Pyrrhonici & Academici, V. Gellium l. 11. c. 5. Senecam ep. 88. Cl. I. M. C. 10. d. 6. q. 1. *Ex recentioribus* Ramus l. 2. Sch. Log. c. 3. l. 10. c. 1. 2. l. 9. in præfat. Dunamus in Log. p. 60. Patrit. T. 3. l. 4. disc. Peri. *Anonymus quidam* ap. Cl. I. M. l. 1. disc. c. 2. q. 5. Gassendus c. l. Sonleutner. præf. Log. Cramer. de syll. Apod. c. 2. t 30. 48. ap. Becman. c. l *& alij. Hoc de demonstratione propter quid intelligendum. Eam 1. Negant concludi posse Syllogismo, nec ulla ejus exempla dari. 2. Sic materiam ipsi Logicæ quasi inferendam, quæ tota sit notionalis. 3. Ex prop. necessariæ doctrina totam patere. 4. Generalem artem, qualis Logica, generalia debere tractare, non specialia, qualia hæc. 5. O: Syllogismi medium esse causam Conclusionis, non solius demonstrationis.* Contrà: *Dantur causæ efficientes proximæ alicujus passionis, passio, & subjectum, ex quibus efficitur demonstratio. Sic in eclipsi Solis aut Lunæ, Tonitru, docilitate hominis ex animâ humanâ demonstrandâ, rugibilitate ex animâ Leonis.* V. D. I. M. C. 4. d. 7. q. 1. 2. C. 6. d. 1. q. 1. *Sic in Geometricis & Physicis multa demonstrantur.* V. Flacium l. 1. Apod. c. 1. *E. & ipsa demonstratio datur. Quidquid sit de exemplis Aristotelis, an ea omnia probent rigidam demonstrationem. Quod non credibile videtur* Goclenio. P. 4. q. 72. *Nec ad nostram quæstionem præcisè facit. Ad rationes Ramæorum habe.* 1. Demonstratio *dicitur propter quid, non ratione Conclusionis, quòd ea sic fiat, E propter hoc est illud: (quanquam interdum fieri non est absurdum,* V. Cl. I. M l. 1. dis. c. l. Vt: *propter animam rationalem homo est homo. E. & propter eam est docilis.) Sed medij Termini, qui est causa, propter quam prædi-*

prædicatum insit subjecto, & ob quam ei inesse demonstratur. 2. Non materia, sed modus & respectus à materiâ necessariâ, adeoq́ modus tradendi & processus notionalis circa quandam materiam ratiocinandi in Log. proponitur. Quod omninò Logicæ est. Talis enim modus tradendi materias necessarias nusquam in scientiis ipsis proponitur. Nec definitio essentialis ad hoc sufficit. Illa enim explicat, quòd insit; At demonstratio per & propter quid insit, & sic causalem definitionem addit, & essentialem potentiâ continet. 3. Propositio veritatis cognitionem non judicat, sed enuntiat & repræsentat. Sed demonstratio judicat, probat, arguit. Non ergò in prop. necessariâ totum id latet. 4. Logica est generalis, quòd speciales materias alicujus objecti, ut cæteræ disciplinæ, non proponat: specialis in omnibus argumentationum speciebus, etiam quibusdam ad materiam applicandis, recensendis. 5. Omne medium Syllogisticum est causa Conclusionis, sed formali *tantùm* consensu, *& principium cognoscendi: At demonstrativum etiam* materiali & speciali respectu *est causa & principium essendi, quo Conclusio enũtietur. Hoc non est in omni Syllo. formali.* Conf. Cl. I. M. c. l. q. 5. 6. Cor. Mar. l. 1. p. pro. c. 1. Flacium l. 1. Apod. c. 1. Hippium q. 42. Log. Goclen. c. l. Regium l. 4. Log. d. dem. q. 1.

9. Quà secundum, Averroes, Linconiensis, & Theophras. *non solùm demonstrationem, sed & definitionem per se & directè in post. Analyt. tractari volunt: Quòd sit pars modi disserendi, & nusquam alibi in Arist. ex professo tractetur. Eos secuti sunt quidam juniores* ap. Tolet. præf. l. 1. post. q. 1. *Contrà Græcorum & Latinorum communis sententia est, adæquatum objectum horum librorum esse demonstrationem, & quæ ad eam, ut media faciant, qualia sunt definitio, Causæ, principia, & c. Eosq́ sequuntur* Conimbr. præf. l. 1. post. Tolet.

c. l. Sam.

c.1.Sam.d.Lubli.præf.l.1.post.Moris.l.1.post.Flac.c.1.c.2. Fab.in l.2.pos.c.1.q. *Alij. Verè hoc. Nã demonstrationis modi, species, principia, causæ, consequentia, hic pertractantur. E. ipsa est objectum. Definitio traditur ut medium demonst. subserviens. Resolutio demonstrationis propriè non est objectum, quia non propter se, sed propter ipsam demonstrationis cognitionem docetur. Et sic ordinatur ad eam: & hæc ut objectum primarium & adæquatum se habet. Et demonstratio hic objectum. dicitur, non quà Syll. merè notionaliter est, sic enim principia & affectiones præcedentibus tradita: Sed quà materialiter rebus Logicè conclusis concreta est, quarum & demonstratio est, & in quibus demonstrationis naturam & modos ostendere licitum est. Ita ex tractatione Aristoteleâ objectum erit: Ex tractatione hodierna, ut hodiè doctrina syll. necess. proponi debet, objectum Apodictica* Syllog. necessarius in universum sumptus, *& qui in creatis materiis, qui rigide Apodicticus, & increatis, transcendentib' qui necessarius in genere est, esse debet.* V. t. 6.

10. Quà tertium: *Avicenna & Philoponus olim censuerunt, Topicam demonstrationi anteponendam, quòd & in cognitione primùm à Dialecticis rationibus inchoëmus, & quòd istæ communiores sint his.* V. Crel. præf. par. pro. Tolet. c. 1. q. 6. *At generalissima in artibus commodissimè præponuntur.* De hoc d. 14. t. 4. *ampliùs dicetur. Hic in particulari materia Log. tractatione Apodicticus, ut nobilior, Top: præmittitur, Vt in Physicis prius de visu, adamante, & elephante, quàm aliis sensibus, lapidib. brutis, tractatur.*

11. *Fuit* præcognitio. Cognitio *est* Nominalis vel realis. Nominalis Homonymica, *Demonstratio latè omnem ostensionem notat. Sic Anatomicæ sectiones dicuntur demonstrationes, Sic definitio & omnis rei probatio interdum demon.*

dicitur: Strictè vel Rhetoricè *pro causarum genere laudem vel vituperium tractante sumitur, Sic Orationem generis demonstrativi dicimus, vel* Logicè, 1. pro *integro tractatu demonstrativo, integras propositiones & Syllogismos continente. Sic præfiguntur interdum integris tractatib. tituli, invicta demonstratio, &c. 2. pro omni necessariâ probatione, s. ex causis, s. definitione s. aliis principiis necessariis procedat. 3. Strictissimè pro nobilissimâ probatione ex causis rei proximis procedēte, quæ vulgò propter quid dicitur. His duobus modis magnam partem hic sumetur:* Etymologica, Grammaticè *à demonstrando, id est, ostendendo dicitur,* Et Synonymica, *quâ Apodixis, Syllo. apodicticus, demonstrativus, necessarius, necessariò concludens, &c.* Periphrasticè *τρόπ☉ παιδείας ab Aristotele, Magister omnis solidæ eruditionis à Zabarella dicitur.* V. Reg. d. dem. q. 1.

12. Sic cognitio Nominalis. Realis *est Definitiva, Divisiva, & affectiva.* Definitio *vel demonstrationis latè vel strictè dicta dari potest.* Latè, *ut omnem necessariam probationem comprehendat, etiam quæ in mysticis, Transcendentibus & principiis cognitionum procedit.* Sic erit Syllogismus materialis, ex veris, propriis, & necessariis principiis veram conclusionem materialiter deducens. Strictè, *ut materias Apodicticas & demonstrativè necessarias, quæ in creatis & prædicamentalibus tantùm inveniuntur, tantùm comprehendat.* Sic erit Syll. materialis ex causis vel effectis veram Conclusionem materialiter & immotè ad evidentem rei gignendam scientiam deducens.

13. *Vt utraq; definitio pateat, sequentia advertenda. 1. Dicitur* Syll. materialis. Hic d. 11. t. 7. & hac dis. t. 2. *explicatus.* Veram Conclusionem materialiter deducens. *Veram, quòd certò & necessariò salvaq; materiæ veritate sequatur Conclusio.*

clusio. Materialiter, *quòd non solùm ad consequentiam formalem sequatur, per quam omnis Syllog. conclusio necessariò infertur ex præmißis, etiam falsa ex falsis, per ipsam dispositionem Terminorum.* V. d. 10. t. 21. d. 11. t. 27. *Quæ & ipsa in hoc Syll. reperitur; non a. sola attenditur: Sed* & materialem, *quâ ex ipsâ naturâ & cohæsione terminorum procedatur ad necessarium fluxum Conclusionis ostendendum ex ipsis terminis. Ita posito, rationale esse docile, & subsumpto, hominem esse rationalem, etiam ex materiâ istorum Term. necessariò ut causa & effectus cohærentium, necessariò fluit illa propositio, Hominem esse docilem. Hæc est ista necessitas materialis, qua non principia solùm cognoscēdi sunt præmissæ, sed & sæpiùs essendi, & necessariæ connexionis & consecutionis unius ad aliud & Cōclusionem.* Vid. t. 8.

14. 3. Ex veris, propriis, & necessariis principiis. Veris, *ut falsa absint: nam ex falsis nihil demonstratur. Et Syllog. Topicus & Demonstrativus præsupponunt Syllog. verum, cujus quasi speciales applicandi modi sunt. Cæterùm veritas illa sit & in præmissis, & in Conclusione: & sic Logica, id est, cōformitas notionum cum re.* Propriis, *ne principia sint aliena, sed rei, de quâ probatio instituitur, vernacula.* V. t. 28. *Interdum* & prima *sunt illa principia, Vbi ex medio proximo & adæquato ad probandum proceditur. Hic primitas comprehendit* 1. Immediatam connexionem causativam & effectivam. Causativam, *ut effectus probetur per proximam & immediatam causam, ut in demon.* διότι *s. propter: Excipe probationes illas à causis remotis ad effectus, quæ interdum in demonst.* ὅτι *occurrunt. Quæ demonstratio est secundaria.* V. t. 21. Effectivam, *ut causa probetur per immediatum effectum, ut in* ὅτι *s. quod, Vt si rationale hominis probes per docile, ut immediatum effectum. Sæpè etiam est* primitas subjectiva, *quâ accidens*

 cidens

cidens cum suo immediato subjecto cohæreat, Vt si superficiem coloratam probes, quia alba sit. Albedo & color in superficie, ut immediato subjecto, hærent. Sic homo & risibilis sunt immediatè subjectiva. Non tamen semper hæc est. Vt si corpus coloratum dicas, quia album: corp9 non est immediatum subjectum coloris aut albedinis, sed superficies. Hinc docent quidam, principia debere esse immediata vel actu & expressè, vel virtute & potestate, *ut in immediata posśint resolvi. Et sic mediata, actu, sed immed. virtute, in demõstrat: pmittũt.* V. Sch. l. 4. Lo. c. 2. Weg. q. 6. in post. Anal. n. 3. Scheibl. c. l. n. 77. Zabar. l. 1. d. med. dem. c. 17. 18. 2. In demonstrationem, *quâ principia demonstrationis non debeant demonstrari* positivè, *id est, quòd ipsa sint proxima rei principia, nam hoc præassumendum est, & ex ipso naturali rerum fluxu dependet, & ex intellectu terminorum cognoscitur, vel qualicunq; experientiâ : benè* privativè, *id est, quòd propiora rei principia & causa non dentur, quàm assignata. Conf.* Titelm. l. 4. Dial. c. 30. 3. Prioritatem & rei & cognitionis, *tum quà naturam, tum quà nos, quoad Conclusionem. Vt principia demonstrantia tùm sint priora ipsâ conclusione, adeoq; habeant se ad instar causarum materialiter ad illam, Hoc in demonst. à priori requiritur: Tum priùs cognoscantur & naturâ & nobis, quàm conclusio. Nam ex non cognitis nulla eruetur demonstratio, nec probativus Syllogism9. Vnde vulgò in demonstr. requirunt Necessitatem* & rei s. *objectivam,* & personæ, *s. subjectivam, id est, scientis.* In demonst. â posteriori *hæc quandoq; deficiunt, Vnde demonst. ad suas species genus valdè analogum est, uni speciei longè per priùs, alteri longè per posterius competens.* V. t. 21. 22.

15. 3. Ex necessariis. *Necessaria principia sunt, quæ immutabilem connexionem habent. Vnde demonstrativa veritas non solùm est veritas qualiscunq;, ut Topica, quæ & interdum*

dum fallere possit; sed & immota & perpetua veritas, quæ nunquam aliter se habere possit. Nisi planè extraordinariè & præter naturam, ita ut vis naturali rerum ordini inferatur. Quomodo Adjuncta propria negativè removeri posse à propriis subjectis potestate divinâ disputant Theologi. V. D. Meisn. p. 1. P. S. s. 1. c. 1. q. 1. Scheib. Top. c. 7. n. 101. Cl. I. M. l. 1. c. Kec. s. 1. c. 21. & subsistentiam humanam separatam esse ab humanitate Christi tenet fides Catholica. Hic ubi à proprio subjecto ad prop. adjunctum, & ab humanâ naturâ ad propriam subsistentiam immotè aliàs progredimur, in extraordinariis paucisq; materiis vacillatio esse videtur. Sed ea demonstrativam veritatem non tollit, ut quæ in naturæ circo non impedito procedit, deq; eo sua principia immotè & perpetuò verificat. Quid supernaturalis potestas absolutè & extraordinariè possit, non attendit.

16. Necessariæ connexionis tres gradus assignavit Arist. 1. post. c. 4. t. 8. κατὰ παντὸς, s. de omni, καθ' αὑτὸ, s. per se, & καθόλȣ πρῶτον s. reciprocum. Et demonstrativæ veritatis, qualis in Creatis materiis est, inprimis hæc esse requisita certum est. Per analogiam & ad extraprædicamentales materias extendi possunt. V. t. 17. Omnibus omninò materiis, omnibus canonibus, ea applicare velle, ut Ramei faciunt, impossibile est. Cum multæ sint regulæ in disciplinis, quæ negativæ & particulares sint, adeoq; non de omni, quod & affirmationem & universalitatem requirit; & sic multo minus per se aut reciprocæ sint. Nam ubi minimus gradus abest, multò minus superiores aderunt. Conf. t. 23. De omni est, quod est affirmativum, Universale, perpetuum & omni tempore. Excluduntur hinc 1. Negativa, quæ etsi sunt vera, tamen non demonstrativè sunt vera, ut ex illis erui possit demonstratio. Vt, Nullus leo est Canis. Vulgò distinguunt de omni in prioristicum, ubi negantes,

 & po-

& posterioristicum, ubi tantùm affirmantes. V.d. 8. t. 28. 2. Particularia *& universalia cum exceptione, ut Ramistæ vocant, quæ sunt verè in sensu enuntiandi particularia, ut O. in A. sunt fœminina exceptis excipiendis, id est, quadam in A.* 3. Singularia singulariter sumpta: *Horsum pertinet, quæ de Vniversalitate negativâ dici solent ab authoribus. Vt, DEVS est infinitus. Socrates est risibilis. Quæ hic non sufficit. Nam ea competit singularibus singulariter sumptis. At in his demonstratio rigidè dicta semper non est. Secùs ut virtute universalium sumuntur, ad de omni referri possunt. Sic de Sole, Luna, eclipsin per proximam causam demonstrare solemus.* 4. Vniversalia quadantenùs, id est, *quæ aliquo tempore sunt universalia, sed non semper. Vt, Omnis homo dormit. Omnis homo canescit.* Conf. Scheibl. d. prop. c. 4. n. 18. seq.

17. Per se est, *cum prædicatum verum qualecunq; per se inest subjecto qualicunq;.* Qualecunq;, *s. id sit Prædicamentale, ut homo est animal: transcendentale, ut homo est ens, finitus, s. perfectionale, Vt DEus est infinitus: sive differat re à subjecto, ut vult* Zabarell: l. 1. d. pro. nec. c. 4. *Et in rigida demonstratione esse solet, ut homo est docilis: s. non re, Vt, ens est unum, verum: s. sit effectum subjecti, ut ignis calefacit, sive non, ut DEus est justus. (Modò tale sit, quod verè & per se prædicari possit. Secus non erit modus per se. Vt in præternaturali isto terminorum situ, risibile est homo. Homo non inest risibili, sed hoc illi. Item in negativis aut infinitis, ubi propriè per se locum non habet, quod prædicatum affirm. requirit. Prærequirit enim de omni, quod affirmationē requirebat.* V. t. 16.) Subjecto qualicunq;. *s. id sit subi: inhæsionis, Vt rationale est docile, s. denominationis, ut DEus est infinitus: s. sit simplex, Vt homo est docilis, s. complexum; Vt homo albus est homo, s. sit efficiens prædicati, ut ignis calefacit, sive non, ut ens est unum.*

Vul-

Vulgò duo modi *per se statuuntur: Essentialis quidditativus, Vt homo est animal: & consecutivus, Vt, homo est docilis. Cæteri modi accidentales sunt. Vt cum prædicatur* existentia de subjecto, *Vt, homo est, leo est. At existentia prædicatur de rebus creatis contingenter, non necessariò, Et sic nec per se. Vel cum* actus proprius prædicaur de subjecto, *Vt, canis latrat, Homo ridet. At actus illi interdum absunt à subjectis. Sic canes quidam non latrantes.* Scalig. ex. 203. f. 3. *Zoroaster natus risit, nunquam postea.* Id ex. 250. f. 3. *Anaxagoras Clazomenius nunquam risisse fertur.* Hildebr. l. 4. ma. nat. c. 4. *Christus ridere nunquam, flere semper visus est.* Alsted. l. 16. Encyc. p. 1. c. 13. q. 7. *Et contingenter actus proprij prædicantur de subjectis, non necessariò. Et sic nec per se. Et inprimis in prædicamentalib. rebꝰ hi modi urgendi. De* Christo *quæri solet,* an ille unum per se, *adeoq; an per se dicatur DEus homo & homo DEus in illo, an per accidens? Ego potiùs Christum* unum per aliud & mirabile, *quàm per se esse dicam, ut alibi docebo. Et modos per se in demonstrativè necessariis materijs ab Aristot. assignatos imprimis urgendos puto. In generaliter necessarijs, quales mysticæ & transcendentes sunt, gradus necessitatis Apodicticæ per analogiam urgendi erunt. Sic Ens per se de omnib inferiorib. Spiritus de DEO, unum, verũ, de ente dicitur. Sed non est perseitas generum, differentiarum, & propriorum prædicamentalium in his, ac in Apodicticis materijs est: sed longè transcendentiore & eminentiore modo aliqua.*

18. Reciprocum f. καθόλε est, *cum prædicatum subjecto inest reciprocè. Vt homo est docilis, & docile est homo. Dicitur etiam Vniversale speciale, Vniu: primum, Catholicum. Et est summus necessitatis gradus, quo aliquid ita primò alij inest, ut & cum eo reciprocari possit. Et prærequirit omnes alios gradus ante se, τὸ de omni & per se.* Themistius & Alexander

negâ-

negârunt reciprocationem in hoc gradu requiri. V. Zabar. l. 2. d. pro. nec: c. 4. *Sed tamen Aristoteles eam requirit* 1. post. c. 4. 2 post. c. 17. *Et per nullum aliud, quàm istud, hic gradus à prioribus distinguitur, quòd hic reciprocatio Terminorum vel absolutorum vel contrapositorum addatur. Estq; adeò hic modus per se in differentiis ad subjecta, Vt, Homo est rationalis & contrà: & propriis ad subjecta. Hic observa, aliud καθόλου esse, quod reciprocum est, aliud καθ' ὅλου, quod de omni tantùm est. Nec cum quibusdam confundendum.* V. Crell. dis. d. grad. nec. t. 18. 19. seq. Dices: *Tales propos. non sunt primæ primitate Causæ, quæ supra requirebatur,* t. 14. *Nam possunt propria per priorem causam demonstrari. Sic risibile per rationale. R. Nec ista primitas hic requiritur, sed subjectiva tantùm, ut nullum sit prius subjectum, cui potius & magis primò competat prædicatum, Et illa hic est.* V. Sch. c. l. n. 122. *De primo subjecto Catholicum est demonstrandum, non ex primo, ut causa* Cætera def. Verba, *ex Caus. vel eff. ad gign. evidentem rei scientiam, ex* t. 26. *patebunt.*

19. *Hactenùs* definitio *demonstrationis. Sequitur* divisio. *Demonstratio est* vel generalis, vel Specialis. Generalis, *quæ ex principiis non Apodicticè, Sed generaliter tantùm necessariis procedit.* Specialis, *quæ ex Apodicticè necessariis.* V. t. 6. 12. Hæc vel primaria est, *quæ ex proximis causis probat effectum. Dicitur etiam* τὸ διότι *& propter quid:* vel Secundaria, *quæ requisitis primariæ caret, & vel à causis remotis ad effectum, vel effectu ad causam, vel signo aliquo ad signatũ progreditur. Vtriusq; exempla sat multa collegit* Titelm. l. 4. Dial. c. 29.

20. *Quærenda hic quædam pro uberiore explicatione.* 1. An sufficienter dividatur Demonstratio? Averroës *aliam addit, quæ & propter quid & quòd comprehendat, quam dixit potissi-*

tißimam. V. Cl. I. M. C. 5. d. 1. q. 1. *Et datur etiam demonst. ab effectu ad effectum necessariò connexum, ut si ab abundantiâ caloris in febri inæqualitatem pulsus ut neces: effectum deducas; dantur demonstrationes deducentes ad impoßibile; Quæ hic non comprehenduntur. Tùm potest demonstr. generalis referri ad demonstr.* ὅτι, *nam & ista est secundaria. Sed 1. Averr. demonstratio non est nova ab assignatis, sed est ipsa* διότι, *quæ semper involvit* τὸ ὅτι, *Vt propter quid est, semper involvit, quòd sit. 2. Demonstra: ab effectu ad effect. fiet demonstr. Vbi unum ut causa alterius sumetur. Secus non est per se, Neuter enim duorum effectuum est de definitione alterius; Sed tantùm qualiscunq; necessaria argumentatio, ex qualicunq; tertij necessitate orta, à quo uterq; effectus promanat. At utrumq; effectuum ab unâ causa proficisci utriq; contingens est. 3. Demonstratio ad impoßibile est demonst. à posteriori, cum per causam externam monstratur impoßibilitas rei.* V. Sche. de. Syll. c. 13. n. 61. *4. Demonstr. generalis ad neutram specialis refertur, quia nec causa, nec effecta hic locum habēt, sed qualiacunq; principia cognitioni nostræ inservientia. Ideò priùs in gen. & special. divisa fuit.*

21. *2.* An demonstr. Quod, sit vera demonstratio? *Negavit* Avicenna, *ut refert* Zabar. l. d. ip. dem. c. 8. Et Conimb. in c. 10. 1. post. q. 1. a. 3. *vocant analogicam secundùm proportionem. At tale æquivocè nomen participat. Rectiùs contrà dicitur. Nam demonst.* ὅτι *procedit ex causâ remotâ.* V. c. 19. *At rem cognoscere per causam est scire, & scire est immediatus effectus demonstrationis. Quòd Arist. non multum de eâ tractat, est, quia ignobilior est alterâ specie. Et solemus explicatâ nobiliori analogi attributivi (quale quid in his dem. speciebus est, non analogum proportionis,) specie, leviter tangere ignobiliorem. Et sic brevius de ea Arist.* 1. post. c. 10.

 agit,

agit vocatq́; à signo, quia effectus est signum causæ p̃sentis, & quia est ignobilior priori. Conf. Cl. I. M. c I. Dices: 1. Ergò differunt *specie? R. Differunt specie, sed analogicâ: conveniunt genere, demonstratione in communi, sed analogico, 2. Idem utriusq́; finis, scire. E. non different specie. R. Idem finis, sed generalis, scire vel à priori vel posteriori: specialis finis in modo sciendi est diversus.*

22. 3. An demonst. generalis vel Syllog. necessarius generalis addendus? *Quidam negant, & certam vel necessariam probationem malunt appellare. Res facilè patet. Si demonst. dicatur ex caussis vel effectis profecta, demonst. hic locum non habet: si latè, qualiscunq́; necessaria & immota veritatis demonstrat. sic hic demonstrat. dici potest, sed generalis & analogica. Et sic hæc in multis materiis Theologicis, mysticis, Metaphysicis, practicis, negativis, privativis, principijs cognitionum, locum obtinet, ubi necessaria interdum unius cum altero connexio, non tamen statim causæ cũ Effectu, Vel effecto cũ causâ, q̃ in rigidè dicta & formosâ dem. requiritur: sed qualecunq́; necessariũ princ. cognoscẽdi ad aliud velut principiatum deducendum.* Con. Schei. c. l. n 41. 42. Timpl. l. 4. Log. c. 6. q: 8. *Loca pro confirmandis ex parte talib. materiis deducit* Gutk. l. 2. Syn. Log. c. 23. & disput 19. 20. Log. divin. *Sic cum ab authoritate divinâ ad immotè probandam rẽ proceditur, ab infinitate Dei ad æternitatem & independentiam, ab unâ actione virtuosâ ad aliam connexam. Aliàs rigida dem. rectè negatur omnium disciplinarum esse.* V. t. 23. *Posset etiam hic inter verum & certum, ac necessarium distingui.* Vt Cl. I. M. l. 3. s. 2. c. Kec. c. 8. p. 800. 781. *facit. Sic sensus certò quædam ostendit, sed non scientificè, adeoq́; necessariò. Imò dantur quædam necessariæ propositiones, quæ tamen Apodicticè*

non sunt necessaria. Vt universales negantes, & particulares affirmãtes necessariæ. V. t. 16. *Huc pertinet, quòd quidam agnoscunt Syllog. necessarium non apodicticum,* Vt Timpl. *vocat.* l. 4. Log. c. 6. q. 8. & Scheibl. d. Syll. c. 14. n. 18. *vel dicticũ, ut* Keck. & Lorhardus, *vel Analyticum, ut* Clau. Alberius, *vel necessarium innominatum, ut* Wegerus in l. Top. q. 5. n. 3. *Vel demonstrationem Analogicam, ut* Goclenius p. 4. probl. 73. *Quâ voce hic uti velis, facile fuerit, dum res ipsi locus relinquatur.* Vide t. 6.

23. *Sic &* divisio *demonstrat. Sequitur* affectio. *Ea multiplex est, Adeoq́; distinctè sequentibus explicanda.* 1. Demonstratio rigidè dicta s. specialis rara est, nec in omnib⁹ materiis quærenda. *Requirit enim subjectum necessarium, quod æternæ sit veritatis, non à nostrâ potestate pendeat: Causas & effecta propriè dicta ac realiter distincta, quæ in omnibus disciplinis non inveniuntur. Non* practicis *disciplinis, quarũ subjecta sunt actiones practicæ à nobis pendentes,* V. dec. 3. d. 1. t. 14. *Non* instrumentalibus, *quarum subjecta sunt noëmata secunda à nostrâ operatione arti analoga efficta: Nõ* Metaphysicis, *Quarum subjecta causas & effecta non omnia admittunt, sed transcendunt:* Non Theologicis, *quarum objecta generib. & specieb: eminent, & authoritate revelationũ divinæ nituntur.* Ramei *omnium artium præcepta ad demonstrat: Leges exigunt, indeq́; κατὰ παντὸς, καθ' αὑτὸ, & καθόλε in omnibus regulis requirunt: primum legem veritatis, secundum legem justitiæ, tertium legem sapientiæ vocantes. Sed has leges non in omnibus disciplinis inveniri clarissimè ostendit* Cl. I. M. c. I. V. t. 16. 22. Kekerm. l. 3. Log. c. 13. § 6. *omnium disciplinarum esse demonstrationes ait. Hoc nisi de dem. generali simùl intelligatur, difficulter admittitur. Non enim statim, ubi definitio, ibi demonstratio; Sicut contrà, ubi demonst. ibi definitio. Differunt*

fert enim illa ab hac saltem θέσει terminorum, ut Arist. loquitur: At non ita tantum definitio à demonstratione. Vt benè Cl. I. M. c. Keck. l. 3. s. 2. c. 13. *Nec magnoperè expugnat* Zanak. l. 2. c. Cl. I. M. s. 2. c. 13. q. 2. *Imò omnibus disciplinis demonstrationes tribuere, est contingentibus, singularibus, fortuitis, casualibus, particularibus, à loco, tempore, motu, materiâ, quandoq; pendentibus, necessitatem velle asserere, quod naturam rerum invertere est. Vt benè* Saltzhub: ref. Ramoso. p. 24. Corn. Mart. c. l. *& omnes agros unâ decempedâ emetiri velle, ut loquitur* Arnisæus p. pro. l. 1. c. 2. l. a in Crell. *Quorundam contingentium & singularium certis causis constantium datur demonstratio: Omnium nequaquam.* V. Mendo. s. 6. c. l. In *practicis generales demonstrationes dantur, non semper rigidæ & speciales.* V. dec. 3. misc. c. l.

24. 2. Demonstratio procedat è præcognitis & præmissis, & terminis. *Præcognitio est quasi prima cognitio, ex quâ alia sequitur. Aristot. omnem doctrinam ex præcognitis procedere ait.* l. 1. post. c. 1. §. 1. *Intelligit autem doctrinam discursivam, ut communiter Interpretes explicant. Hæc præsupponit interdum cognitionem principiorum, & præmissarum, ex quibus Conclusio deducatur. Neq; enim* originali s. primâ *cognitione possumus cognoscere veritatem conclusionis, non cognitis præmissis, à quibus essentialiter illa dependet: utcunq;* repetitâ s. secundâ *possimus, ubi saltem radicaliter & remotè præmissæ cognoscuntur: Interdum cognitionem solorum* terminorum, *si principia sint omnium prima, quæ ex prioribus probari nequeant, sed intellectis saltem Terminis statim assumantur. Vt, Nihil simul est & non est, Totum est majus suâ parte. Huc & subjecti & prædicati præcognitio pertinet, An sint? Quid significent? &c. Conf:* Mend. d. 11. Log. s. 1. Sa. d. Lub. in 1. post. c. 1. a. 2. 3. 4. *Adeoq; hic cognitio requiritur vel judicati-*

dicativa, vel apprehensiva Terminorum, Vt loquitur Weg. q. 1. in l. 1. post. § 5. *Generaliter 5. praecognitiones dici solent, quid nomen sit, an res sit, Quid sit, quale ipsi insit, per quid sit.* Vltimum *potius est quaestio demonstratione conclusa, quàm praecognitio.*

25. 3. Demonstratio specialis procedat ex medio scientifico, causâ vel effecto. *Varia in Log. de medio demonst. disceptantur.* Zabarella *integro scripto eam materiam deduxit. Mihi breviter duo dicenda videntur.* 1. Medium demonstr. materialiter potest esse varium: *nempe definitio subjecti, aut aliquid ad eam pertinens: Definitio affectionis, sic in Eclypsi sumitur definitio ejus, & per illam demonstratur de lunâ.* V. Sam. d. Lub. l. 2. post. c. 5. a. 3. Morisan. d. 11. Log. q. 5. 2. Medium demonst: formaliter semper est causa vel effectus. Causa, *nempe passionis demonstrandae, in demonstratione* διότι. *Et causae* materialiter *omnes in demonstratione esse possunt: Nam ex omnib. ad qu. propter quid responderi potest; illaq; concludi ex illis:* formaliter *sola efficiens, vel proxima, vel remota, vel interna, vel externa. Vt benè* Gutk. p. 492. Syn. Log. *Vnde si materia, forma, finis ingrediantur demonstrat. Sub formalitate efficientis ingrediuntur. Sic cum anima demonstrat docile de homine, tanquam efficiens per emanationem assumitur. Et hic vacillat illud tritum;* Per quod res habet esse, per id etiam habet cognosci: *Si ad causas speciales descendas. Secus, si principia in genere intelligas, verum est. Conf.* Casum d. demonst. q. 4. *Idem est de fine. Vt si deambulatio post Cœnam probetur, quia sanitatem cōservet. Hoc instar efficientis sumitur.* Effectum *est medium in demonst.* ὅτι: *Nam in illâ est probatio causae per effectum proximum, Vt & effectus per causam efficientem remotam.* V. t. 19.

Qualecunq; principium firmè probans est medium in demonst. generali, non præcisè causa vel effectus. V. t. 20.

26. 4. Demonstrationis finis & effectus est scientia, s. immobilis rei per firmissima principia & discursiva cognitio. V. t. 24. *Estq; hæc cognitio* vel *per immediatas causas, ut in demonst. propter: hoc modo* Aristot. *scire est rem per causam cognoscere ait,* 1. post: c. 2. vel *per effectus & remotas causas, ut in demonst: quod:* vel *per qualiacunq; firma & necessaria principia, ut in demonst. generali & Analogicâ.* V. t. 25. *Hæc cognitio firma semper est effectus demonstrationis s. Syllogismi necessarij.* Enthymema *quandoq; facit scire, quà virtute in demonstrationem mutari potest:* Objectum *aliquod intellectus remotè, fundamentaliter, & objective:* Intellectus *speculationibus addictus, effectivè & naturaliter:* Scientia *quædam contemplativa habitualiter & effectivè principaliter:* Sola demonstratio proximè, formaliter & effectivè instrumentaliter facit scire, *& per eam, tanquam instrumenta, quæ continet & proponit scientia aliqua, ipsa proximè scientiam habitualem animo ingerit.*

27. *Porrò demonstratio facit scire, quà est* discursus mentalis *primò: secundò, quà* vocalis & scriptus *propter mentalem: quâ est discursus signatus, id est, operatio intellectus recta, ceu idea à Logicâ explicata, per modum medij & instrumenti causat scientiam effectivè: quà discursus exercitus, id est, operatio intelectus materiis applicata, ad ideam signatam conformata, in notitiis apprehensivis terminorum est causa scientiæ remota: Nam judicium præsupponit apprehensionem terminorum in demonst: In notitiis judicativis connexionis terminorum,* ratione præmissarum *considerata, est causa efficiens proxima scientiæ: Nam ita præmissæ sunt causæ eff. proximæ determinantes intellectum ad eliciendam Conclusio*

clusionem demonstrativam, quæ est scientia: In notitiis judicativis ratione Conclusionis *causat scientiam formaliter, id est, est ipsa informatio scientiæ in Conclusione productæ. Nam Conclusio est ipsa scientia formaliter. Cætera, quæ de cognitione humanâ, scientiâ, opinione, errore, fide, multis hic disputari solent, â Logicâ sunt aliena, & ad doctrinam de animâ vel habitibus vel Gnostologiam aliquam magis pertinent, quàm Logicam. Vt benè insinuat* Mendoz. d. 11. Log. s. 11. & Scheib. d. Syll. c. 16. n. 24. *De iis* Weger. c. I. q. 8. 12. 13. Conimbr. in 1. post. c. 10. Morisanus, Mendoz. d. 10. d. ani. s. 5. 6. Scheiblerus c I. Cl. I. Martini, Casus, Sam. d. Lublino, Hornejus l. 5. Log. q. 3. seq. *aliiq; videantur.*

28. 5. Demonstratio procedat ex principiis propriis & domesticis, *id est, illis, quæ in ista disciplinâ, ubi pro demonst. affertur, assumuntur, non alienis, quæ in illa disciplinâ non assumuntur. Nam demonst. debet quasi proprium probare de subjecto. E. oportet per principia convenientia subjecto id fiat, non â subjecto recedentia. Hinc & Syllog. didascalicus, doctrinalis vocatur, quòd ex propriis rei principiis rem docere & demonstrare debeat. Ita ergò Physica ex Physicis, Mathematica ex Mathematicis, aut talibus, quæ in Mathematicis vim principiorum habeant, probentur. Nam ex heterogeneis prava fiet Demonstratio. Ita* Vnio personalis *ex isto, finitum non est capax infiniti; infinitum & finitum unam personam constituere non possunt,* Trinitas *ex eo, quòd tres personæ tres introducant essentias,* Præsentia *Corporis Christi in s. cœnâ ex illo, Vnum Corpus naturale nequit simul in duobus locis esse; malè impugnantur, nam aliena in Theologiâ hæc sunt. Vbi summũ principiũ hoc est: Quod DEus dicit, id est verum. Quod DEO repugnat ejusq; revelationi, verum esse nequit.* V. dec. 1. Mis. d. 7. t. 21. d. 8. t. 5. seq.

29. *Nec* quæstiones *vel* Enuntiationes mistæ *huic principiorum saltui de genere in genus, ut vocat* Arist. 1. post. c. 7. *medelam facient, quas adducunt hic* Keckerm. l. 3. Log. s. 2. c. 9. & l. 1. præ. Phil. c. 4. Alstedius l. 7. Log. ha. c. 17. Timpl. l. 3. Log. c. 3. q. 7. *Nam illæ in explicationibus terminorum locum habent, qui interdum misti aliquid involvunt, quorsum id à Kec. adductum pertinet, Corpus mediatoris est in loco: non decisionibus & probationib. quæstionum, quæ ex principiis propriis disciplinarum sunt formandæ. Vnio enim terminorum facit, ut ad unam disciplinam pertineant, etsi ut termini absolutè sumpti ex diversis disciplinis sumpti esse possint. Et istâ Term. ad unam disciplinam revocatione termini quasi in alium statum & considerationem traducuntur, Vt benè monet* Cl. I. M. c. Keck. p. 787. *Et sic argumenta à statu alieno petita parùm illis incommodabunt. Sic materiale est corpus in hoc, corp Christi: formale, corp. Christi. Jam hoc Theologicum est, non Physicum objectum. Parum ergò argumentis ex alienâ disciplinâ sumptis impetetur. Sic justificationi nil obstabit, alterationes Physicas fieri per inhærentes qualitates. Sic cum in Politicis corpus Imperatoris consideratur, non ut in loco, ut quantum, mobile, consideratur, sed ut ultra illum statum in fastigium regium est evectum. Et taliter determinati termini nec primò, nec secundò ad Physicam pertinent, quod regerit Zanak.* l. 3. c. Cl. I. M. s. 2. c. 3. q. 1. *Sed planè ibi ignorantur, & per alium considerandi modum ad aliam disciplinam pertinent. Vnde à termino misti rectiùs hic abstinendum* Vedelius docet l. 1. Rat. Theol. c. 9. p. 85. Jam & de regressu ac Circulo demonstrativo *aliquid addendum. Sed chartæ angustia desinere jubet. Vide* Hornei c. l. q. 14. Scheibl. c. l. n. 107. seq.

§

H NICOLAI
OPERA.
TOMUS II.